

La mà de ferro de Karímov

L'Uzbekistan, una de les antigues repúbliques de l'extinta Unió Soviètica, situada a l'Àsia Central, encara viu sota el règim autoritari del president Islam Karímov. Des del començament dels anys 90, el poder exerceix una forta repressió sobre tots els àmbits del país.

La pàgina web oficial del govern de l'Uzbekistan publicava a mitjan juliol una notícia titulada "La defensa dels drets i les llibertats humanes és un valor superior", una informació extreta d'una taula rodona sobre l'acció del govern en matèria de drets humans que havia tingut lloc pocs dies abans a Taixkent. El govern uzbek vol donar la imatge que es preocupa per la democratització del país, i a la reunió es va parlar dels avenços en la legislació sobre el sistema de defensa de drets humans, de l'anul·lació de la pena de mort, que entrarà en vigor a partir de l'any vinent, i de l'acceptació de convencions internacionals.

La premsa independent, com ara l'agència de notícies Ferghana.ru, que juntament amb l'estrangera denuncien contínuament la violació dels drets humans, interpreta aquesta taula rodona com un "acte més de propaganda de la suposada obertura i democratització del règim de Karímov" abans de les eleccions presidencials que hi ha d'haver a final d'any.

Paral·lelament, informes recents d'organitzacions internacionals com ara Amnistia Internacional, la federació Hèlsinki pels drets humans o Human Rights Watch corroboren les informacions de la premsa independent sobre la situació dels drets humans i denuncien la repressió contra l'oposició política, els periodistes independents i els activistes pels drets humans; l'existència de centenars d'empresonats sense haver estat jutjats, i el refermament de l'autoritarisme del president Islam Karímov.

Control de la religió. A la vegada, el règim exerceix una forta repressió

també sobre la religió. Aquests darrers anys s'han establert tot un seguit de normes per restringir al màxim la pràctica de cultes, sobretot de l'Islam, del qual l'estat controla l'ensenyament i fa una forta propaganda en contra. Vitali Ponomariov, director del programa de seguiment dels drets humans a l'Àsia Central de l'organització russa Memorial, diu que "el 99% dels condemnats per motius político-religiosos són acusats d'alguna mena d'activitat fonamentalista islàmica". Ponomariov denuncia l'arbitrarietat de les condemnes perquè no hi ha cap decisió judicial que prohibeixi les organitzacions islàmiques i la major part es basen en acusacions de formar part d'organitzacions prohibides.

Els analistes internacionals consideren que a l'Uzbekistan es pot parlar d'un abans i un després dels fets d'Andijan del maig de 2005, quan el govern va ordenar disparar per dissoldre una manifestació que reclamava l'alliberament de 23 persones empresonades, que el govern acusava d'ésser akramites. Els akramites formen un moviment que pretén organitzar els adeptes seguint els preceptes de l'Islam dels primers temps, però que no té res a veure amb el wahhabisme, i que considera que hi ha una connexió directa entre una vida islàmica honesta i pietosa i l'èxit econòmic. La versió oficial dels fets és que els akramites són fonamentalistes islàmics que volen crear un califat a l'Àsia Central. Andijan és a la Vall de Ferganà, una regió repartida entre tres estats, el Kirguizistan, l'Uzbekistan i el Tadjikistan, on tradicionalment l'Islam ha tingut un pes molt fort.

Un grup d'habitants d'Andijnn, a l'Uzbekistan, circula per una carretera amb la imatge del president Islam Karimov al fons.

Centenars de morts. Ponomariov diu que "a hores d'ara encara no hi ha una llista fidedigna de les víctimes" i que no es pot saber exactament què hi va passar, "perquè la dissolució de la manifestació forma part de la lluita interna pel poder". Tampoc no es pot establir clarament qui són els akramites, "perquè els relats dels refugiats d'Andijan són contradictoris; tanmateix, sí que sembla que actuen com a grup que té un líder que els dicta què han de fer i què han de dir", comenta Ponomariov.

Oposició feble. Tant la política interior de l'Uzbekistan com l'exterior van canviar molt després del maig de 2005. Si, d'una banda, la repressió de la feble oposició política i dels moviments islàmics continua amb la mateixa intensitat que abans, d'una altra, les organitzacions internacio-

nals observen la forta pressió a què han estat sotmeses d'aleshores ençà: la majoria han hagut de tancar les seues a l'Uzbekistan, igual com les delegacions de mitjans estrangers, en

primer lloc els que van mirar d'oferir una informació dels fets d'Andijan independent de la versió oficial. Segons un informe de Human Rights Watch del març, a una trentena de

President des del darrer any de la Unió Soviètica

Islam Karímov presideix l'Uzbekistan des de 1990, un any abans de la desintegració de la Unió Soviètica. Pertany a la generació d'*aparàtxiks*, que Mikhaïl Gorbaxov volia que fossin un relleu a la vella guàrdia, i que van ascendir esglaons a l'escala de la *nomenklatura* soviètica durant els primers anys de la Perestroika. Tot i la ruptura amb la doctrina comunista i l'adopció d'un programa polític nacional uzbek, Karímov va mantenir intactes els quadres dirigents i burocràtics, que simplement es van donar d'alta del nou Partit Democràtic Popular. Karímov, juntament amb Saparmurat Niazov, el president del Turkmenistan mort l'any passat, han presidit els règims més tancats i autoritaris de l'espai postsoviètic a l'Àsia Central. Karímov ha anat reforçant un règim presidencialista laic en el qual controla els aspectes clau de l'economia, no permet l'oposició política i reprimeix fortament la religió i la llibertat d'expressió.

periodistes se'ls imputaven càrrecs criminals i, segons l'organització local Ezgulik, almenys 17 eren aleshores a la presó.

Les organitzacions internacionals es van fer molt de ressò del cas d'Umida Niazova, una periodista independent col·laboradora de mitjans occidentals i defensora dels drets humans, condemnada el maig passat a 7 anys de presó per càrrecs polítics i perquè tenia "informació amb contingut adreçat a perjudicar el règim estatal i social, la integritat territorial de la República de l'Uzbekistan i també materials de caràcter religiós extremista". Gràcies a la pressió internacional li fou commutada la pena per set anys de llibertat condicional. Quant a les ONG, HRW, per exemple, una de les poques organitzacions internacionals que quedaven a l'Uzbekistan, tanca la seu a Taixkent perquè el govern no ha renovat el permís a l'última col·laboradora americana que hi quedava.

Importància geoestratègica. Les grans potències pugnen per dominar l'Àsia Central, rica en hidrocarburs i amb una gran importància geoestratègica. És el que s'anomena el *gran joc*, expressió que ve de la lluita entre Rússia i Anglaterra per controlar aquesta zona al segle XIX. L'any 2001 l'Uzbekistan va fer un tomb cap als Estats Units, quan va acceptar d'allotjar una base militar per operar a l'Afganistan. Però quan els EUA van demanar una investigació internacional per esbrinar què havia passat a Andijan, Karímov va fer marxar els americans, que acusava de ser al darrere del moviment akramita per a enderrocar el règim, com havia passat només feia un parell de mesos al Kirguizistan.

Actualment la Unió Europea aplica unes sancions "simbòliques" a l'Uzbekistan, segons Ponomariov, "però la comunitat internacional pot fer poca cosa per lluitar contra el règim autoritari de Karímov perquè quan Occident planteja cap exigència, Karímov torna a abraçar-se amb Rússia, que creu la versió oficial dels fets d'Andijan".

Natàlia Boronat
Moscou